

Pécsi Ítéltábla

Az ügy száma: Pf.V.20.107/2019/6.

A felperes:

felperes (cím2.)

A felperes képviselője:

Ügyvédi Iroda 1 (ügyintéző ügyvéd 1, cím4.)

Az alperes:

alperes. (cím1.)

Az alperes képviselője:

Jogi_képviselő2 ügyvéd (cím5. és

Jogi_képviselő3 Ügyvédi Iroda 2(cím6.)

A fellebbezés előterjesztő fél: az alperes (25. sorszám alatt)

A per tárgya: szerződés érvénytelenségének megállapítása

Az elsőfokú bíróság: Szekszárdi Törvényszék

A fellebbezéssel támadott határozat száma: 25.P.20.668/2018/24.

Í T É L E T

A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság közbenső ítéletét megváltoztatja, és a felek által 2008. július 8-án kötött kölcsönszerződést érvényessé nyilvánítja azzal, hogy az ügyleti kamat induló mértéke évi 7,98 %.

A keresetet az ezen felüli részében elutasítja.

Kötelezi a felperest, hogy fizessen meg az alperesnek 15 napon belül 160.700 (százhatvanezer-hétszáz) forint együttes első- és másodfokú perköltséget.

Az ítélet ellen fellebbezésnek helye nincs.

I n d o k o l á s

- [1] A felperes megvásárolta a Škoda Roomster típusú, XXX-001 forgalmi rendszámú személygépjárművet, melynek vételára 3.412.200,- forint volt. A vételár 1.500.000,- forint önerőt meghaladó részét kölcsönből fedezte. Az alperes jogelődje, a Zrt1. (a továbbiakban alperes) a gépjármű kereskedő közreműködésével a felperes részére „Tájékoztató ajánlat” megnevezésű okiratba foglalt, deviza alapú fogyasztói kölcsönszerződés megkötésére vonatkozó ajánlatot tett 2008. május 30. napján. A felperes, mint kölcsönbe vevő az alperestől ezen a napon deviza alapú kölcsönt igényelt 1.912.200,- forint összegben „HAVI FIX” deviza

konstrukció alkalmazásával. Az okirat tartalmazza, hogy "a THM mértéke nem tükrözi a hitel árfolyam- valamint kamatkockázatát."

- [2] Az alperes, mint hitelező és a felperes, mint adós között 2008. július 8. napján XXX-00000/02. számú deviza alapú fogyasztói kölcsönszerződés jött létre. A kölcsönszerződés alapján az alperes a gépjármű vételárának finanszírozása érdekében a felperesnek 1.912.200,- forint összegű kölcsönt nyújtott.
- [3] A kölcsön összegét a felperes 120 db, egyenként 22.278,- forint összegű törlesztő részletben volt köteles visszafizetni azzal, hogy a mértékadó devizanem CHF, a szerződéskötéskor számított összes törlesztő részlet 2.673.360,- forint, a THM mértéke a szerződésben 8,04 % volt. A felek a kölcsönszerződésben rögzítették azt is, hogy a felperes által az Üzletszabályzat alapján választott Kamatváltozás I. és Kamatváltozás II. elszámolási mód az ún. havi fix konstrukció.
- [4] A kölcsönszerződés aláírásával a felperes, mint kölcsönbevevő kijelentette, hogy az egyedi kölcsönszerződésben, az annak elválaszthatatlan részét képező opciós- és adásvételi szerződésben, valamint az Üzletszabályzatban (HIT/2006.05.31.) [a továbbiakban: Üzletszabályzat] foglaltakat megismerte, megértette és azokat a jelen szerződés aláírásával magára nézve kötelezőnek ismerte el.
- [5] A szerződés elválaszthatatlan részét képező HIT/2006.05.31. számú Üzletszabályzat I.7. pontja a havi fix konstrukció fogalmát akként határozta meg, hogy amennyiben a mértékadó devizanem nem forint, a kölcsönbevevővel a kamatváltozás I. és II. elszámolása a futamidő végén történik, amennyiben a futamidő alatt nem következik be rendkívüli kamat és/vagy árfolyam esemény.
- [6] Az I.17. pont szerint mértékadó devizanem: az egyedi kölcsönszerződésben meghatározott devizanem. Amennyiben a mértékadó devizanem forint, úgy értelemszerűen a kamatváltozás II.-re és a kamatváltozás III.-ra vonatkozó rendelkezések nem kerülnek alkalmazásra.
- [7] Az Üzletszabályzat I.23. pontja szerint rendkívüli árfolyam eseménynek minősült az árfolyam szélsőséges mértékű (25%-ot meghaladó) növekedése a mértékadó árfolyamhoz képest, vagy egyéb, a Magyar Nemzeti Bank, mint jegybank által foganatosított rendkívüli intézkedés (pl. intervenció sáv eltolása, egyéb pénzügyi szabályok megváltoztatása), amely a forint árfolyamát a jövőben szélsőségesen befolyásolhatja.
- [8] Az Üzletszabályzat tartalmazta a kamatváltozás I., kamatváltozás II. és kamatváltozás III. fogalmát.
- [9] Kamatváltozás I. alatt értette a mértékadó kamatláb pénzügyi piacra bekövetkezett %-os értékének változása függvényében, a hátralévő törlesztő részletek összegét érintő kamatkülönbözetet [Üzletszabályzat I.25.a.) pont].
- [10] Az I.25.b.) pont szerint a kamatváltozás II. (árfolyamváltozás) jelentette a mértékadó árfolyam és a fizetési esedékesség napján aktuális deviza eladási árfolyam változásának függvényében az alábbi képlet szerint meghatározott kamatkülönbözetet:
- [11]
$$\text{Kamatváltozás II.} = \text{fizetési kötelezettség} \times ((\text{fizetési esedékesség napján aktuális deviza eladási árfolyam} / \text{mértékadó árfolyam}) - 1).$$
- [12] A Kamatváltozás III. (árfolyamváltozás) a kölcsönszerződés futamidő lejárt előtti megszűnésekor fizetendő – ki nem terhelt – kamatkülönbözet volt, amelynek mértéke a szerződés megszűnésének eseteit szabályozó rendelkezésekben külön került meghatározásra [Üzletszabályzat I.25.c.) pont].
- [13] Az Üzletszabályzat V.6. pontja szerint, amennyiben a kölcsönszerződésben megjelölt „mértékadó devizanem” nem magyar forint (HUF), a kölcsönszerződés devizaalapú szerződés, amely esetben a Kölcsönbevevő vállalja a mértékadó devizanem és a forint közötti

árfolyamváltozásból eredő kockázatokat. Az árfolyamváltozás lehetséges mértéke Euro esetében a mindenkori intervenció sáv nagysága alapján limitálható, míg egyéb devizák esetében további kockázatot jelent az adott deviza és az Euro keresztárfolyamának változása.

- [14] A XI.1. pont szerint a kölcsönszerződés futamideje a felek minden egyéb jognyilatkozata nélkül meghosszabbodik a kamatváltozás I. és II. megfizetésére rendelkezésre álló fizetési határidő időpontjáig.
- [15] Az alperes 2015. április 27. napján elkészítette a perbeli kölcsönszerződést érintően a Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvényben rögzített elszámolás szabályairól és egyes egyéb rendelkezésekről szóló 2014. évi XL. törvény (DH2 törvény) szerinti elszámolást, amely felülvizsgálnak minősül.
- [16] A felperes a kölcsönszerződést 2018. május 14. napján előtörlesztette, mellyel a szerződésből származó és az alperes által követelt valamennyi fizetési kötelezettségét teljesítette. Ekként a felperes a szerződés alapján mindösszesen 4.616.961,- forintot fizetett meg az alperes részére, melyből az árfolyamváltozás 1.727.954,- forintot, az árfolyamváltozás kamata 125.560,- forintot, az ún. hosszabbítás kamata 12.715,- forintot tett ki.
- [17] A felperes kereseti kérelmében annak megállapítását kérte, hogy a 2008. július 8. napján létrejött kölcsönszerződés semmis, érvénytelen a 1996. évi CXII. törvény 213. § (1) bekezdés b) és c) pontjai megsértése miatt, valamint arra tekintettel, hogy a szerződésnek az árfolyamkockázatot a fogyasztó felperesre telepítő szerződési feltétele tisztességtelen, mert az alperes nem tett eleget tájékoztatási kötelezettségének. Az érvénytelenség jogkövetkezményeként a szerződés határozathozatalig történő hatályossá nyilvánítását kérte azzal, hogy az alperest 1.666.773,- forint megfizetésére kérte kötelezni.
- [18] Az alperes a kereset elutasítását kérte.
- [19] Az alperes úgy ítélte meg, hogy a kölcsönszerződés érvényes, az sem alaki, sem tartalmi hibában nem szenved. Kiemelte, hogy a kölcsönszerződés tartalmazza a 1996. évi CXII. törvény 213. § (1) bekezdés b) és c) pontjában foglalt tartalmi elemeket, ezért ezek hiányára alapítottnak nem lehet érvénytelennek tekinteni. A szerződő felek az üzleti kamatfizetési kötelezettségben is megállapodtak. A kamat a kölcsönszerződés alapján kiszámítható, hiszen abban, illetve a hozzá kapcsolódó iratokban a kamat mértéke és a kiszámításának módja is meg van határozva. Így a felperesnek a 1996. évi CXII. törvény 213. § (1) bekezdésének c) pontjára, mint érvénytelenségi okra alapított hivatkozása is helytelen. Ha ezzel összefüggésben a bíróság álláspontja szerint a szerződés részlegesen érvénytelen, ez esetben az érvénytelenség oka a kamat %-os meghatározásával kiküszöbölhető. A kamat szerződéskötéskori – induló – mértéke 7,98 % volt.
- [20] A felperes a szerződéskötéskor megkapta az árfolyamkockázat fizetési kötelezettségre gyakorolt hatásáról szóló tájékoztatást. Az üzletszabályzat és a kölcsönszerződés rendelkezéseiből egyértelműen következett, hogy az árfolyamváltozásból eredő kockázat fennáll és az a felperest terheli, s a törlesztő részletek változhatnak.
- [21] Az elsőfokú bíróság a keresetet a követelés jogalapja tekintetében megalapozottnak találta, ezért közbelső ítélettel megállapította, hogy a 2008. július 8. napján létrejött XXX-00000/02. szerződésszámú kölcsönszerződés érvénytelen.
- [22] Az indokolásban rögzítette, hogy az alperes és felperes között a Polgári törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény 523. §-a szerinti kölcsönszerződés, a hitelintézetekről és pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény 2. számú melléklet III.5. pontja szerinti fogyasztási kölcsönszerződés jött létre. A felperes az 1959. évi IV. törvény 685. § d) pontja szerinti fogyasztónak minősült, a szerződés a 685. § e) pontja alapján fogyasztói szerződés volt.

- [23] A kölcsönszerződés deviza alapú kölcsönszerződés volt, annak lényege szerint az adós tartozása devizában keletkezik, a kölcsön folyósítására és törlesztésére pedig forintban kerül sor.
- [24] A kölcsönszerződés és a finanszírozási kérelmek tartalmából az elsőfokú bíróság arra a következtetésre jutott, hogy felperes és az alperes a kamatfizetési kötelezettségben megállapodott és kölcsönszerződésüket e lényeges tartalom vonatkozásában is írásba foglalták. Az alaki előírások megsértésére nem került sor, ezért a kölcsönszerződés érvénytelensége az 1959. évi IV. törvény. 217. § (1) bekezdése alapján nem volt megállapítható.
- [25] Az 1996. évi CXII. törvény 213. § (1) bekezdése b) és c) pont szerint semmis az a fogyasztási, lakossági kölcsönszerződés, amelyik nem tartalmazza az éves, százalékban kifejezett teljes hiteldíjmutatót, a hiteldíjmutató számítása során figyelembe nem vett egyéb – esetleges – költségek meghatározását és összegét, vagy ha az ilyen költségek pontosan nem határozhatók meg, az ezekre vonatkozó becslést, illetve a szerződéssel kapcsolatos összes költséget, ideértve a kamatokat, járulékokat, valamint ezek éves, százalékban kifejezett értékét.
- [26] Az elsőfokú bíróság megítélése szerint a felperes alaptalanul hivatkozott a 1996. évi CXII. törvény 213. § (1) bekezdésének b) pontjában foglaltakra. Önmagában abból ugyanis, hogy a szerződésben nem került rögzítésre az ügyleti kamat százalékos mértéke, még nem lehet megállapítani, hogy a THM szerződésben megjelölt mértéke ne felelne meg a jogszabályi rendelkezéseknek.
- [27] A felperes azonban megalapozottan hivatkozott arra, hogy a szerződés az 1996. évi CXII. törvény 213. § (1) bekezdésének c) pontja alapján semmis, figyelemmel arra, hogy – az alperes által sem vitatottan – nem tartalmazta az ügyleti kamat éves százalékos mértékét. A kiszámíthatóság az ügyleti kamat éves, százalékban kifejezett értékének feltüntetését nem pótolja. Tekintettel azonban arra, hogy a felperes ezen semmisségi ok mellett a szerződés érvénytelenségének a megállapítását az árfolyamkockázatra vonatkozó szerződéses kikötések tisztességtelensége alapján is kérte, ezt az érvénytelenségi okot is vizsgálni kellett, mielőtt az érvénytelenség jogkövetkezményeit alkalmazná.
- [28] Az árfolyamkockázatot a fogyasztó felperesre telepítő szerződési feltétel egyedileg meg nem tárgyalt szerződési feltételnek minősült, ezért az 1959. évi IV. törvény 209. § (1), (2) és (4) bekezdése alapján, az Európai Unió Bírósága a C-38/17. számú ítéletében meghatározott szempontok szerint vizsgálta e szerződési feltétel tisztességtelenségét.
- [29] Az árfolyamkockázat viselésére vonatkozó szerződési rendelkezések a főszolgáltatás körébe tartozó szerződéses rendelkezések, így azok tisztességtelensége a Kúria 2/2014. számú polgári jogegységi határozatában kifejtettek szerint főszabályként nem, csak akkor vizsgálható és állapítható meg, ha az általánosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő, átlagos fogyasztó számára annak tartalma a szerződéskötéskor – figyelemmel a szerződés szövegére, valamint a pénzügyi intézménytől kapott tájékoztatásra is – nem volt világos, nem volt érthető. Ha a pénzügyi intézménytől kapott nem megfelelő tájékoztatás vagy a tájékoztatás elmaradása folytán a fogyasztó alappal gondolhatta úgy, hogy az árfolyamkockázat nem valós, vagy az őt csak korlátozott mértékben terheli, a szerződésnek az árfolyamkockázatra vonatkozó rendelkezése tisztességtelen, aminek következtében a szerződés részlegesen vagy teljesen érvénytelen.
- [30] A Kúria Elnöke által az ún. devizahiteles érvénytelenségi perek jogalkalmazási kérdéseinek vizsgálatára felállított Konzultációs Testület 2019. április 10-ei üléséről készült emlékeztető 4. pontja szerint nem minősül megfelelő tájékoztatásnak, ha az árfolyamkockázat viselése

csak kikövetkeztethető a szerződés egyes rendelkezéseiből, vagy több különböző okiratban (pl. ÁSZF, üzletszabályzat, hirdetmény) szereplő rendelkezések együttes értelmezése alapján.

- [31] Az emlékeztető 8. pontja értelmében a tájékoztatás – összhangban az Európai Unió Bírósága vonatkozó iránymutatásaival – akkor megfelelő, ha abból kitűnik, hogy a fogyasztóra hátrányos árfolyamváltozásnak nincs felső határa, vagyis a törlesztő részlet akár jelentősen is megemelkedhet, valamint ha abból az is kitűnik, hogy az árfolyamváltozás lehetősége valós, az a hitel futamideje alatt is bekövetkezhet.
- [32] A tájékoztatásból egyértelműen ki kell tűnnie nemcsak annak, hogy az árfolyam-változással számolni kell, hanem annak is, hogy az nem elhanyagolható mértékű kockázatot jelent, és nem csak elhanyagolható mértékben növelheti a törlesztő részleteket (emlékeztető 9. pont).
- [33] Külön árfolyamkockázati tájékoztató nem készült, ezért azt vizsgálta, hogy a szerződésbe és az üzletszabályzatba foglalt tájékoztatás, valamint a szerződéskötés során eljáró ügyintéző által adott tájékoztatás a fenti követelményeknek megfelelt-e.
- [34] Álláspontja szerint az alperes jogelődje által az árfolyamkockázat körében adott tájékoztatást mindössze kockázattelepítésnek tekinthető, nem pedig kockázatelemzésnek. Az, hogy a szerződéses rendelkezések alapján a fogyasztónak tudnia kellett, hogy az árfolyamváltozás őt fogja terhelni, nem azonos az árfolyamkockázati tájékoztatással. Azáltal, hogy az alperes által megjelölt szerződéses rendelkezésekből kiszámítható, hogy bizonyos mértékű árfolyamváltozás esetén milyen fizetési kötelezettség keletkezik, még nem valósul meg a fogyasztó megfelelő tájékoztatása. A szerződéses rendelkezések nem hívják fel a fogyasztó figyelmét kifejezetten arra, hogy az árfolyamkockázat hatására a törlesztőrészlet megemelkedhet, továbbá arra, hogy ennek nincsen korlátja, s arra sem, hogy az árfolyamváltozás iránya és mértéke előre nem állapítható meg, valamint az árfolyamváltozásnak nincs felső határa.
- [35] A perbeli szerződés félreérthető módon az árfolyamváltozásból eredő fizetési kötelezettséget Kamatváltozás II.-ként nevesíti és csak zárójelben tünteti fel, hogy e fogalom alatt valójában árfolyamváltozást ért, melyből az elsőfokú bíróság megítélése szerint egy átlagos fogyasztó alappal következtethet akár arra, hogy különböző fajtájú, különböző okból eredő kamatváltozások terhelhetik, nem pedig árfolyamváltozás.
- [36] Az Üzletszabályzat V.6. pontja szerint abban az esetben, amennyiben a mértékadó devizanem nem forint és nem euró, kockázatot jelent az adott deviza és az Euro keresztárfolyamának változása. E megfogalmazásból az átlagos fogyasztó nem a forint és az adott deviza – jelen esetben svájci frank – árfolyamának változására vonhat le következtetéseket, hanem arra, hogy fizetési kötelezettségére az euró és svájci frank keresztárfolyamának van kihatása. A rendelkezés a forint árfolyamának erősödése vagy gyengülése esetére semmilyen konkrét tájékoztatást nem tartalmaz, az sem következik belőle, hogy kihatása van a törlesztőrészletre.
- [37] Az a tény, hogy a felperes a fix deviza konstrukciót választotta, nem alkalmas annak alátámasztására, hogy a szerződés szerint választható különböző konstrukciókról tudomása volt. Nem lehetett megállapítani, hogy ezt a felperes választotta valóban, valamennyi lehetőség ismeretében és a devizakölcsönöknek a sajátosságairól tudomása volt.
- [38] A szerződéskötés során eljáró ügyintézők sem adtak felperes részére megfelelő tájékoztatást a devizakockázatokról, csupán általánosságban, nem pedig a konkrét ügy egyedi sajátosságaira nézve tudtak a perben nyilatkozni; másrészt az általuk az általános esetre vonatkozóan felidézett árfolyamkockázati tájékoztatás tartalmából az volt megállapítható, hogy az nem terjedt ki az árfolyamváltozás felső határának hiányára, valamint az árfolyamváltozás lehetősége valós jellegének hangsúlyozására.
- [39] Az elsőfokú bíróság megállapította, hogy az árfolyamkockázatot a fogyasztó felperesre telepítő szerződési feltétel nem volt világos és érthető, az általánosan tájékozott, észszerűen

figyelmes és körültekintő átlagos fogyasztó nem volt képes sem felismerni, sem kellően értékelni a szerződés alapján őt terhelő árfolyamkockázat fennállását, s az árfolyamkockázatot a felperesre hárító szerződési feltételek valós tartalmát, következményét. Az árfolyamkockázatot a fogyasztó felperesre telepítő szerződési feltétel ezért tisztességtelen, az 1959. évi IV. törvény 209. § (1), (2) és (4) bekezdése, valamint 209/A. § (2) bekezdése alapján semmis, érvénytelen. Az árfolyamkockázatot a fogyasztó felperesre telepítő szerződési feltétel a főszolgáltatás körébe tartozó szerződési rendelkezés, ennek érvénytelensége az egész szerződés érvénytelenségét eredményezi, aminek következtében a fogyasztó nem kötelezhető az árfolyamkockázat viselésére.

- [40] Az árfolyamkockázatra vonatkozó szerződéses rendelkezés érvénytelenségére tekintettel szükséges a felek között elszámolás lefolytatása, azonban arra figyelemmel, hogy az elszámoláshoz nem áll rendelkezésre valamennyi adat, az elsőfokú bíróság közbenső ítéletével az érvénytelenség körében rendelkezett a felperes keresetének jogalapjáról.
- [41] A közbenső ítélet ellen az alperes fellebbezett, annak megváltoztatását, a kereset elutasítását és a felperes perköltségben marasztalását kérte. Elismerte az ügyleti kamat éves százalékos mértéke feltüntetésének hiánya miatt érvénytelen a kölcsönszerződés, de hangsúlyozta, hogy az érvénytelenség a kamat százalékos meghatározásával kiküszöbölhető, a szerződés érvényessé nyilvánítható, a kamat mértéke az üzletszabályzatban meghatározott képlet alapján kiszámítható. Az elsőfokú eljárásban is kifejtett indokai felhívásával vitatta azonban, hogy az árfolyamkockázatra vonatkozó szerződési feltétel tisztességtelen, a szerződés ebből az okból érvénytelen lenne, mert az árfolyam-kockázatról a jogszabályi előírásoknak megfelelően tájékoztatta a felperest.
- [42] A felperes az elsőfokú ítélet helybenhagyását kérte, annak helyes indokaira hivatkozással.
- [43] A fellebbezés megalapozott.
- [44] Az elsőfokú bíróság a tényállást az árfolyamkockázattal, annak viselésével és a kölcsön kamatával összefüggésben lényegében helytállóan állapította meg. Azt a másodfokú bíróság a rendelkezésre álló iratok és tanú tanúvallomása alapján annyival egészíti ki, hogy a felperes korábban már kötött deviza alapú kölcsönszerződést árfolyamkövető törlesztőrészlettel, ami miatt a fizetendő törlesztőrészlet rá kedvezőtlenül megváltozott. Ezt a perbeli szerződés megkötésekor el kívánta kerülni, ezért a felajánlott két lehetőség közül nem az árfolyamváltozást követő normál konstrukciót, hanem a fix deviza konstrukciót választotta, amit úgy értelmezett, hogy a futamidő lejártáig mentesül az árfolyamkockázat hatásaitól, majd a futamidőt követő további hónapokban teljesítendő fizetési kötelezettsége keletkezik az árfolyamkockázat eredményeként. A szerződéskötéskor egy vagy két havi törlesztőrészletnek megfelelő árfolyamváltozásból eredő tartozással számolt.
- [45] Az így kiegészített tényállás alapján az árfolyamkockázat adós általi viselésére vonatkozó szerződési feltétel érvénytelenségének kérdésében a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság által levont érdemi jogi következtetéssel nem értett egyet.
- [46] E körben az eldöntendő kérdés az volt, hogy a hitelező a felperest a devizában nyújtott és forintban törlesztendő deviza alapú kölcsön kapcsán a forint árfolyamának kedvezőtlen irányú változásával összefüggő kockázatáról, az árfolyamváltozásnak a jövőbeli törlesztőrészletekre gyakorolt rá hátrányos hatásairól megfelelően tájékoztatta-e, mert ennek hiányában az árfolyamkockázat viselésére vonatkozó szerződési feltétel tisztességtelensége miatt a kölcsönszerződés az 1959. évi IV. törvény 209/A.§ (2) bekezdése alapján semmis.
- [47] Az árfolyamkockázatról szóló tájékoztatás körében az elsőfokú bíróság helyesen utalt a 6/2013. számú és a 2/2014 számú Polgári jogegységi határozatokra, megfelelően idézte a tájékoztatásra irányadó körülményeket, annak világos és érthető voltára levont következtetésével azonban a másodfokú bíróság nem értett egyet.

- [48] Az alperes kockázatfeltáró nyilatkozatot nem készített. Ennek hiányában a kockázatfeltárás tartalmát, az alperesi tájékoztatás megfelelőségét az egyedi kölcsönszerződés és az Üzletszabályzat tartalma alapján kellett vizsgálni. Sem jogszabályból, sem ítélkezési gyakorlatból nem vezethető le ugyanis olyan követelmény, hogy az árfolyam kockázatra vonatkozó felvilágosítást a hitelező csak az egyedi szerződésben nyújthatja, mert ha a szerződésnek általános szerződési feltételek váltak a részévé, amelyeket a fogyasztó megismerhetett, akkor az e feltételeket tartalmazó szerződéses melléklet részeként nyújtott tájékoztatást is figyelembe kell venni annak megítélésakor, hogy az árfolyamkockázat viselésére vonatkozó feltétel a fogyasztó számára a 2 / 2014. számú Polgári jogegységi határozatnak megfelelő világos és érthető szerződési kikötésnek minősül vagy sem.
- [49] A tájékoztatás – összhangban az Európai Unió Bírósága vonatkozó iránymutatásaival – akkor megfelelő, ha abból kitűnik, hogy a fogyasztóra hátrányos árfolyamváltozásnak nincs felső határa, vagyis a törlesztőrészlet akár jelentősen is megemelkedhet, valamint, ha abból az is kitűnik, hogy az árfolyamváltozás lehetősége valós, az a hitel futamideje alatt is bekövetkezhet, azzal számolni kell, nem elhanyagolható kockázatot jelent és nem csak elhanyagolható mértékben növelheti a törlesztőrészleteket. Nem minősült megfelelő tájékoztatásnak, ha az árfolyamkockázat viselése csak kikövetkeztethető a szerződés egyes rendelkezéseiből, vagy több különböző okiratban (pl. ÁSZF, üzletszabályzat, hirdetmény) szereplő rendelkezések együttes értelmezése alapján.
- [50] Az elsőfokú bíróság álláspontjával szemben a felperesnek nyújtott tájékoztatásból kitűnt, a kedvezőtlen árfolyamváltozás lehetősége valós, annak gazdasági következménye rá nézve az, hogy amennyiben a kölcsön nyilvántartási devizanemének a forinthez viszonyított árfolyama változik, ez maga után vonja a fizetési kötelezettségének változását is.
- [51] Az Üzletszabályzat I.25.b. pontja címéből – „Kamatváltozás II. (árfolyamváltozás)” – és tartalmából egyértelműen megállapítható, hogy az ténylegesen a kölcsönbe vevő fizetési kötelezettségének árfolyamváltozásból adódó módosulását szabályozza úgy, hogy a mértékadó árfolyam és a fizetési esedékesség napján aktuális árfolyam változásának függvényében árfolyamváltozást kell fizetnie, aminek nincs felső határa. Az Üzletszabályzat ezen pontja tartalmazza azt a matematikai képletet is, amelyből az árfolyam futamidő alatti változásának a felperes fizetési kötelezettségeire gyakorolt hatása levezethető Ezt támasztja alá az üzletszabályzat I.21. pontjában meghatározott rendkívüli árfolyamesemény fogalma is, ami nem hagyhatott kétséget a kölcsönbe vevőben afelől, hogy az árfolyam szélsőséges mértékben is megváltozhat. Az üzletszabályzat tehát tartalmazza az árfolyamkockázatot, mint a deviza alapú szerződés kirovó és lerovó pénznem eltéréséből adódó szükségképpen és automatikus következményét. Az általános szerződési feltételekben szereplő, az árfolyamkockázat mibenlétére, tartalmára, viselésére vonatkozó kikötés akkor világos és érthető, ha az átlagos fogyasztó mércén keresztül megítélt konkrét fogyasztó számára felismerhető, hogy számára kedvezőtlen árfolyamváltozás következményei korlátozás nélkül kizárólag őt terhelik, az árfolyam rá nézve kedvezőtlen változásának felső határa nincs.
- [52] Az Üzletszabályzat fenti kikötései alapján a felperes a kölcsönszerződéshez kapcsolódó árfolyamkockázat konkrét lényegét, mibenlétét, a fizetési kötelezettségére gyakorolt hatását, továbbá azt, hogy a kockázatviselésnek nincs felső határa, az üzletszabályzat több, különböző helyeken szereplő szerződési feltételének együttes értelmezése és egybevetése alapján legfeljebb csak kikövetkeztetni tudta volna, ami a Konzultációs Testület 2019. április 10-i üléséről kiadott emlékeztető 4. pontjából kitűnő ítélkezési gyakorlat szerint valóban nem minősülhet megfelelő tájékoztatásnak, nem tekinthető világosnak és egyértelműnek.
- [53] A felek szerződésének részét képező üzletszabályzat a V. 6. pontja azonban kifejezetten tartalmazza, hogy a szerződés deviza alapú, a mértékadó devizanem és a forint árfolyamának változásából kockázat keletkezik, amely kockázatot a kölcsönbe vevő vállal. A kockázat

fennállása, viselésének kötelezettsége tehát kifejezetten, egyértelműen szerepel a szerződésben, annak V.6. pontjában, nem csupán kikövetkeztethető a szerződés egyes rendelkezéseiből, azok együttes értelmezése alapján. Az Üzletszabályzat V.6. pontja első mondatába foglalt figyelemfelhívó tájékoztatást az elsőfokú bíróság álláspontjával szemben nem rontotta le, nem tette homályossá, érthetlenné a második mondat utalása az euro és a svájci frank keresztárfolyamának változásából eredő további kockázatra. Abból a felperes alappal nem gondolhatta, hogy a forint árfolyamának svájci frankhoz viszonyított kedvezőtlen változásából eredő kockázat nem valós, az abból eredő árfolyamváltozás megfizetése nem terheli.

- [54] Az Üzletszabályzatból nem tűnik úgy, hogy az árfolyamkockázat korlátozott. Az alperesnek nem kellett kifejezetten arra figyelmeztetni a fogyasztót, hogy az árfolyamváltozásnak nincs felső határa. Ezt mondta ki az Európai Unió Bíróságának C-227/18. számú végzése. Megfelelő a tájékoztatás, ha a fogyasztót tájékoztatták arról, hogy annak a devizának az árfolyama, amelyben a kölcsönszerződést megkötötték, emelkedhet vagy csökkenhet, és átláthatóan feltünteti annak a mechanizmusnak a konkrét működését, mely a fogyasztóra telepíti az árfolyamkockázatot. Ezt a perbeli szerződés tartalmazta, erre figyelemmel a tájékoztatás megfelelt az Európai Unió Bírósága által C-51/17. szám alatt hozott ítéletben rögzített elvárásoknak is.
- [55] A szerződés felhívott rendelkezései, a mértékadó devizanem, a mértékadó árfolyam, az árfolyamváltozás kiszámításának képlete és alkalmazásának feltételei alapján egyértelműnek kellett lennie a felperes számára, hogy az árfolyamváltozásból eredő kockázat fennáll és az egészében és felső határ nélkül őt terheli.
- [56] Az információhiányból fakadóan kiszolgáltatott helyzetben lévő fogyasztó érdekében a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló 93/13/EGK irányelv alapján létrehozott védelmi rendszerben fogyasztó alatt az általánosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő átlagos fogyasztót kell érteni (C-26/13. számú ítélet 74. pont). Ez az általános zsinórmérték egyrészt azt jelenti, hogy a védelem nem terjed ki az átlagfogyasztó szintjét el nem érő fogyasztói magatartásból keletkező hátrányok ellensúlyozására, másrészt pedig azt, hogy a szolgáltató a fogyasztóval való kommunikációban a legszükségesebb mértéken túl nem alapozhat olyan szakismeretekre, amelyekkel a gazdasági vagy szakmai tevékenységi körén kívül eső célból szerződő személy nem rendelkezhet. Az így felállított mércéből azonban nem következik, hogy amennyiben a fogyasztó a tényleges ismeretéről ad számot, azt az adott ügyben figyelmen kívül kellene hagyni. A tisztességtelenség vizsgálata ugyanis az 1959. évi IV. törvény. 209.§ (2) bekezdése szerint általában nem valamely kiragadott feltétel önmagában való elemzését jelenti [ide nem értve a jogszabályban meghatározott kivételeket, így a fogyasztóval kötött szerződésben tisztességtelennek minősülő feltételekről szóló 18/1999. (II. 5.) Korm. rendelet úgynevezett fekete listájának eseteit], hanem a szerződés megkötésére vezető valamennyi körülmény vizsgálatát, ideértve a fogyasztó szerződéssel kielégíteni kívánt sajátos érdekeit és a szerződéshez fűződő elvárásait is.
- [57] Az Európai Unió Bírósága több ítéletében (C-126/17., C-186/16., C-51/17.) rögzítette, hogy a tisztességtelen feltételek minősítéséről a tagállami bíróságnak mindig az adott ügyre tekintettel kell határoznia. A 2/2014. Polgári jogegységi határozat szerint pedig az árfolyamkockázat jellemzőinek felismerhetőségét az átlagos fogyasztó mércéjén keresztül megítélt konkrét fogyasztó tekintetében kell vizsgálni.
- [58] A másodfokú bíróság a felperes házastársának tanúvallomása alapján kiegészített tényállásra figyelemmel kiemeli, hogy valóban az árfolyamváltozásból eredő fizetési kötelezettség folytán kellett a felperesnek szerződéskötéskor választania az ún. normál devizakonstrukció – amely szerint az árfolyamváltozást a hirdetményben közzétett gyakorisággal fizeti meg – és a

fix devizakonstrukció – amely szerint az árfolyam kedvezőtlen változása következtében a futamidő meghosszabbodik, mindaddig, amíg a kamatváltozást és az árfolyamváltozást meg nem fizeti – között, a választáshoz pedig tisztában kellett lennie azzal, hogy az árfolyamváltozás a hitel futamideje alatt bekövetkezhet, annak következményeként a törlesztőrészlet összege korlátozás nélkül emelkedhet, vagy fix devizakonstrukció esetén a kölcsön futamideje meghosszabbodhat. Tisztában volt tehát vele, hogy amennyiben emelkedik az árfolyam, akkor többletfizetési kötelezettsége keletkezik, de abban bízott, hogy olyan mértékben változik az árfolyam, hogy csak egy vagy két havi törlesztőrészletnek megfelelő árfolyamváltozást kell majd megfizetnie. A feltárt tényállás alapján a másodfokú bíróság nem juthatott okszerűen olyan következtetésre, hogy a felperes nem volt tudatában a kölcsönszerződés megkötésével vállalt kockázatnak, nem volt ismerete arról, hogy a forint leértékelődése miként hat ki a törlesztőrészletekre, annak rá nézve milyen gazdasági következményei vannak.

- [59] Megfelelt a világos és érthető megfogalmazás és az átláthatóság elvének a támadott szerződéses feltétel, alkalmas volt arra, hogy a közgazdasági ismeretekkel, végzettséggel nem rendelkező, általánosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő átlagos fogyasztó a kockázat ismeretében, annak ránézve esetlegesen hátrányos gazdasági következményeit – fizetési teher növekedésének kockázata – megértve döntsön a szerződés megkötéséről.
- [60] A fentiek alapján az árfolyamkockázat viselésére vonatkozó szerződési feltétel nem minősült tisztességtelennek, és ebből adódóan a perbeli kölcsönszerződés nem érvénytelen.
- [61] Azt azonban az elsőfokú bíróság helytállóan állapította meg, hogy a perbeli kölcsönszerződés nem tartalmazta konkrétan az induló ügyleti kamat százalékos mértékét, az a következtetése is helyes, hogy ebből az okból megállapítható a kölcsönszerződés semmissége, ezért annak jogkövetkezményéről a másodfokú bíróságnak döntenie kellett.
- [62] Az 1996. évi CXII. törvény 213.§ (1) bekezdés c) pontja alapján valóban semmis az a fogyasztási, lakossági kölcsönszerződés, amelyik nem tartalmazza a szerződéssel kapcsolatos összes költséget, ideértve a kamatokat, járulékokat, valamint ezek éves, százalékban kifejezett értékét. Ennek alapján a kölcsönszerződés tartalmi érvényességi kelléke a kamat éves, százalékban kifejezett értéke.
- [63] Az 1996. évi CXII. törvény 213.§ (1) bekezdése a felek jogvitájában jelentős c) pontja értelmezésére és az ügyleti kamat százalékos mértéke feltüntetésének elmaradása körében kialakult, a másodfokú bíróság által is követett egységes ítélkezési gyakorlatot a BH2017. 159. számú eseti döntés tükrözi, amely szerint, ha a fogyasztási kölcsönszerződés az ügyleti kamat feltüntetésének hiánya miatt az 1996. évi CXII. törvény 213.§ (1) bekezdés c) pontja értelmében semmis, de a felek egyébként ténylegesen megállapodtak az ügyleti kamat fizetésében, és a szerződés adatai alapján a kamat mértéke is kiszámítható, az érvénytelenség jogkövetkezményei közül a kölcsönszerződés érvényessé nyilvánításának van helye, úgy, hogy az ügyleti kamatot a szerződésből kiszámítható kamatmértéknek megfelelően kell meghatározni.
- [64] A fentiekre figyelemmel a másodfokú bíróság is úgy ítélte meg, hogy a perbeli kölcsönszerződés az 1996. évi CXII. törvény 213.§ (1) bekezdés c) pontja alapján semmis, mert nem tartalmazta az ügyleti kamat éves, százalékban kifejezett mértékét.
- [65] Az 1959. évi IV. törvény 237.§ (1) bekezdése kimondja, hogy érvénytelen szerződés esetében a szerződéskötés előtt fennállott helyzetet kell visszaállítani. A (2) bekezdés értelmében, ha a szerződéskötés előtt fennállott helyzetet nem lehet visszaállítani, a bíróság a szerződést a határozathozatalig terjedő időre hatályossá nyilvánítja. Az érvénytelen szerződést érvényessé lehet nyilvánítani, ha az érvénytelenség oka – különösen uzsorás szerződés, a felek szolgáltatásainak feltűnő aránytalansága esetén az aránytalan előny kiküszöbölésével –

megszüntethető. Ezekben az esetekben rendelkezni kell az esetleg ellenszolgáltatás nélkül maradó szolgáltatás visszatérítéséről.

- [66] A kölcsönszerződés, mint pénz időleges használatára irányuló szerződés esetében kizárt a szerződéskötés előtt fennállott helyzet visszaállítása, ezért a kölcsönszerződés érvénytelenségének jogkövetkezményeként a szerződés érvényessé vagy hatályossá nyilvánítását jöhet szóba, amely jogkövetkezmények alkalmazását a DH2 törvény 37.§ (1) bekezdése kötelezően elő is írta.
- [67] Az érvénytelenség jogkövetkezményeiről szóló 1/2010. (VI.28.) PK vélemény 5. pontja alapján, ha az érvénytelenség oka kiküszöbölhető vagy utóbb megszűnt, a bíróság az érvénytelen szerződést a megkötésének időpontjára visszamenő hatállyal érvényessé nyilváníthatja. A szerződés érvényessé nyilvánítása egyenrangú lehetőség az eredeti állapot helyreállításával. Ha mindkettő alkalmazható lenne, akkor a bíróság mérlegelési jogkörébe tartozik annak eldöntése, hogy az érvénytelenség melyik jogkövetkezményét alkalmazza. A bíróság a fél által kért jogkövetkezmény helyett az érvénytelenség más jogkövetkezményét is alkalmazhatja, nem alkalmazhat azonban olyan megoldást, amely ellen valamennyi fél tiltakozik.
- [68] A másodfokú bíróság a Kúria 2/2010. (VI.28.) PK vélemény 2. pontjára hivatkozással kiemeli, hogy a marasztalásra irányuló kereseti kérelemnek az érvénytelenség jogkövetkezményeit illetően konkrétan kell lennie. A felperesnek – figyelemmel a DH2 törvény 37.§ (1) bekezdésére is – pontosan meg kellett jelölnie, hogy a jogkövetkezmény alkalmazását milyen tartalommal kéri. A bíróság azonban a kért jogkövetkezmény alkalmazásához nincs kötve, az ügy körülményeire tekintettel más jogkövetkezményt is alkalmazhat. A kereset tehát marasztalásra irányul, amelynek jogcíméül szolgál a szerződés érvénytelenségének megállapítása. Emiatt a másodfokú bíróság attól függetlenül rendelkezhetett az érvényessé nyilvánításról, hogy az ellen a felperes tiltakozott, mert az alperes a jogkövetkezmény alkalmazását kifejezetten kérte.
- [69] Az alperes alappal hivatkozott arra, hogy az ügyleti kamat induló éves százalékos mértéke kiszámítható a kölcsönszerződés alapján, az ezt igazoló számítását csatolta is az iratokhoz, amely szerint, az induló kamatmérték 7,98%. Ezt a kamatmértéket a szerződéskötéskor szóban, majd írásban a fizetési ütemezésben közölte is a felperessel, aki nem emelt kifogást a közölt kamatmérték alkalmazásával számított törlesztőrészletek összege ellen sem, ennek megfelelően kezdte meg a kölcsön törlesztését. Ilyen módon ráutaló magatartással elfogadta a fizetési értesítő adataiban írásban is közölt 7,98% kamatmértéket.
- [70] Utal a másodfokú bíróság arra, hogy a kamat éves százalékos mértéke meghatározása hiányának jogkövetkezményét maga a jogalkotó is rendezte a DH2 törvényben előírt felülvizsgálat elszámolás szabályainak megalkotásával. A pénzügyi intézményeknek ugyanis az általuk kötelezően elvégzendő elszámolást a DH2 törvény 16.§ (2) bekezdése értelmében a Magyar Nemzeti Bank elnökének a törvény felhatalmazása alapján kiadott rendeleteiben (42, 54 és 55/2014. MNB Rendelet) meghatározott tartalommal és formában kell elkészíteni. Az érintett MNB rendeletekből megállapíthatóan az elszámolásnak egyebek mellett tartalmaznia kellett a kölcsön induló kamatlábát, amelyet a részletes elszámolásban tüntetettek fel a pénzügyi intézmények. Az I. rendű alperes által a felülvizsgált elszámolásban meghatározott tisztességes kamat mértéke pedig évi 7,98% volt.
- [71] A fentiekre figyelemmel a perbeli kölcsönszerződés alapján a felperest terhelő induló ügyleti kamat éves mértéke 7,98%-ban volt meghatározható. Mivel a törlesztőrészletek összegének kiszámítására ennek a kamatnak az alkalmazásával került sor, a perbeli kölcsönszerződés érvénytelenségének oka ezen ügyleti kamat éves, százalékos mértékének meghatározásával kiküszöbölhető volt. Ezért ebben a keretben a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletének megváltoztatásával döntött.

- [72] A fentiekre figyelemmel a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság közbenső ítéletét az 1952. évi Pp.253.§ (2) bekezdése alapján megváltoztatta és a felperes és az alperes által 2008. július 8-án kötött kölcsönszerződést érvényessé nyilvánította azzal, hogy az ügyleti kamat induló mértéke 7,98%. A keresetet az ezen felüli részében elutasította.
- [73] A másodfokú bíróság döntésével a kereset a kölcsönszerződés érvénytelenségének jogkövetkezménye alkalmazására vonatkozó részében kisebb részben volt alapos, a vagyoni igény iránti kereset kapcsán alaptalan volt. Erre figyelemmel a felperes az 1952. évi Pp.81.§ (1) bekezdése alapján köteles a túlnyomó részben pernyertes alperes részére perköltséget fizetni, mely a jogi képviselő 100.000 forint elsőfokú és 12.700 forint másodfokú munkadíjából - amit a másodfokú bíróság a 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 3.§ (3), (5) és (6) bekezdése alapján állapított meg a másodfokú bíróság az indokoltan kifejtett jogi képviselési tevékenység figyelembevételével – és 48.000 forint fellebbezési illetékből áll.
- [74] Az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (a továbbiakban: Itv.) 80.§ (1) bekezdés i) pontja értelmében a megfizetett illeték – hivatalból, vagy külön kérelemre történő – visszatérítésének van helye azon bírósági eljárásokban, ahol mérsékelt összegű illeték fizetendő, ám az illetéket megfizették, vagy nagyobb összegben fizették meg. A közbenső ítélet elleni fellebbezés tárgyának értéke nem határozható meg, illetékének Itv.39.§ (3) bekezdése c) pont szerinti alapja – 600.000 forint – után 48.000 forint a fizetendő illeték. Tekintettel azonban arra, hogy az alperes átutalással ennél több, 152.976 forint illetéket rótt le, a másodfokú bíróság megállapította a visszatérítendő illeték összegét 104.976 forintban. Az Itv.81.§ (2) bekezdése alapján az erre vonatkozó határozatot az elsőfokú bíróság küldi meg az I. rendű alperes székhelye szerint illetékes állami adóhatósághoz.

Pécs, 2020. január 23.

Dr. Zóka Ferenc s.k. a tanács elnöke, Dr. Kovács János s.k. előadó bíró, Dr. Hrubai Adrienn s.k. bíró